

Χαρακτηριστικά και προβλήματα ενσωμάτωσης των επιρρημάτων πλαισίου

Μαριάνθη Οικονομάκου
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

RESUMÉ

Les adverbes «du cadrage» ou «de point de vue» contribuent à repartir les informations apportées par le discours au fur et à mesure de son développement. Ils déterminent, en d'autres termes, le domaine ou le cadre selon lequel un énoncé donné peut s'interpréter. Il s'agit souvent d'unités polyfonctionnelles qui se classent en même temps dans la catégorie des adverbes de manière. Nous allons essayer, en s'appuyant sur un corpus déterminé, de mettre en évidence les principales caractéristiques syntaxiques de ce groupe, à l'aide évidemment d'un nombre de critères fonctionnels déjà proposés et répandus pour l'ensemble des adverbiaux. La mise en examen du degré d'intégration de ces unités révélera de leur capacité, dans certaines conditions, de fonctionner comme des éléments extra prédicatifs. Sur le plan communicatif, la question qui se pose en réalité est si leur emploi constitue l'expression d'un commentaire explicite de la part du locuteur, qui dans ce cas là marque sa présence et délimite la validité de son énoncé. La nécessité d'une telle démarche est dictée non seulement par le nombre croissant de ces adverbiaux, mais aussi par les cas d'ambiguïtés sur le plan de l'interprétation de certaines données.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: βαθμός ενσωμάτωσης, επιρρηματικά πλαισίου, λειτουργικά κριτήρια, προτασιακά επιρρηματικά

1. Εισαγωγή

Τα *επιρρήματα πλαισίου* (les adverbiaux cadratifs), όπως δηλώνει και το όνομά τους, θέτουν ένα πλαίσιο βάσει του οποίου πρέπει να ερμηνευτεί το εκφώνημα και υπό αυτή την έννοια περιορίζουν το εύρος του αναφορικού του πεδίου (Charolles 2003: 37). Ο ομιλητής εκφράζει στην ουσία με τη βοήθεια αυτών των στοιχείων τη στρατηγική του, καθώς παρέχονται τελικά χρήσιμες πληροφορίες για τον τρόπο οργάνωσης, άρα και αποκωδικοποίησης του μηνύματός του. Νοηματοδοτούν συνεπώς επικοινωνιακά και το ρόλο του αποδέκτη, καθώς «συμβάλλουν στην υποδιαίρεση των πληροφοριών που μεταφέρονται από το λόγο κατά τη διάρκεια της εξέλιξής του» (Charolles 1997: 31-32).¹ Έμφαση δίδεται και στη δυνατότητά τους να προσδιορίζουν «έναν τομέα πιθανής πραγματικότητας» (Jacobs 2001: 656), στην οποία περιορίζεται η πρόταση που ακολουθεί· δεν είναι τυχαίο άλλωστε που ο Nøjgaard (1993: 147) τα αποκαλεί *limitatifs* (περιοριστικά).

Ένας τέτοιος ορισμός καλύπτει προφανώς, λόγω της ευρύτητάς του, πολλά σημασιολογικά πεδία, με άξονα βέβαια κατά κύριο λόγο τον τόπο και το χρόνο. Από το σύνολο αυτών των πεδίων –ή κριτηρίων κατά τον Guimier (2009: 389)– που καλύπτονται (Charolles & Pery-Woodley 2005), σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα *επιρρήματα οπτικής γωνίας* (Quirk κ.ά. 1991: 277) ή παραδοσιακά της αναφοράς², όχι μόνο γιατί ο αριθμός τους αυξάνεται ολοένα, λόγω της αναγκαιότητας περαιτέρω αποσαφήνισης των εννοιολογικών διακρίσεων, αλλά και γιατί συχνά κινούνται λειτουργικά ανάμεσα σε διαφορετικές υποκατηγορίες. Στην ουσία, πρόκειται για συντακτικά ομώνυμες ενότητες (Greenbaum 1969: 4-6), οι οποίες άλλοτε εντάσσονται στην κατηγορία των επιρρημάτων του τρόπου και άλλοτε σε αυτή των προτασιακών. Αναμφίβολα, η συμπεριφορά τους ομοιάζει με αυτή των επιρρημάτων του χρόνου και του τόπου, γιατί και αυτά ορίζουν το «καταστασιακό» πλαίσιο της πρότασης, ενώ συγχρόνως η αναφορά τους παραπέμπει εν γένει σε μια εξωτερική πραγματικότητα (Blumenthal 1990: 46).

¹ Ανάλογος ορισμός για τα στοιχεία αυτά προτείνεται και από τον Le Goffic: «ένα επίρρημα πλαισίου διανοίγει ένα πεδίο, δημιουργεί έναν κόσμο που αποτελεί το πλαίσιο επικύρωσης της φράσης, το πεδίο στο οποίο αυτή έρχεται να τοποθετηθεί» (1993: 463).

² Για ζητήματα που άπτονται της ορολογίας και της λειτουργίας των επιρρηματικών αυτών στοιχείων στα Νέα Ελληνικά βλ. Νάκας (1986: 104-105).

2. Η εφαρμογή των λειτουργικών κριτηρίων

Η υιοθέτηση και εφαρμογή λειτουργικών κριτηρίων, παρότι φαντάζει τετριμμένη (Οικονομάκου 2010: 88), επιτρέπει τη σαφή ανάδειξη των σημασιολογικών και συντακτικών χαρακτηριστικών των επιρρημάτων που τίθενται κάθε φορά υπό εξέταση και συντελεί στον έλεγχο της αξιοπιστίας των προτεινόμενων υποκατηγοριοποιήσεων. Αναμφίβολα, η πιο συνήθης παράμετρος είναι η πρόταξη του επιρρηματος στην κεφαλή του εκφωνήματος, θέση που καταδεικνύει τον περιφερειακό ή μη ρόλο του, τη δυνατότητά του, με άλλα λόγια, να διαφοροποιεί –προτασσόμενο πάντα– το προτασιακό περιεχόμενο στο σύνολό του. Ειδικότερα, τα προτασιακά επιρρήματα τοποθετούνται στην αρχή του εκφωνήματος στο οποίο επισυνάπτονται και μετακινούνται εύκολα χωρίς να επηρεάζουν ιδιαίτερα την οργάνωση του μηνύματος (Γούτσος 2009).

Στο (1α) είναι σαφές πως το επίρρημα *λογικά* αποτελεί το εννοιολογικό πλαίσιο βάσει του οποίου ισχύει το εκφώνημα, ενώ στο (2) λειτουργεί απλώς ως προσδιοριστικό του πυρήνα και χαρακτηρίζει τον τρόπο πραγμάτωσης της ρηματικής ενέργειας. Η στατιστικά συνήθης πρόταξη όλων των προτασιακών επιρρημάτων στο λόγο είναι εύλογη και από επικοινωνιακή άποψη (Guimier 1996: 142), γιατί ο δέκτης σπεύδει εξ αρχής να προτάξει κάθε πληροφορία ή σχόλιο που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην ευκολότερη αποκωδικοποίηση του μηνύματός του. Η επίταξη, από την άλλη, ενός επιρρηματος πλαισίου με τη βοήθεια της στίξης στο γραπτό λόγο (1β) έχει ως αποτέλεσμα να περιορίσει εκ των υστέρων τις συνθήκες βάσει των οποίων το εκφώνημα εκλαμβάνεται ως έγκυρο (Hoye 1997: 214).

(1α) Λογικά, το «λακωνίζουν», ταυτισμένο εννοιολογικά ανά τους αιώνες με το «φιλοσοφείν», πρέπει να είναι πολύ ευρύτερο από τον τρόπο έκφρασης - πρέπει να εκτείνεται στη συνολική στάση ζωής των Σπαρτιατών, όχι μόνο στον τρόπο ομιλίας τους. (ΕΘΕΓ)³

(1β) Η προκήρυξη θα βγει μέχρι το τέλος της εβδομάδας, λογικά. (Διαδίκτυο).

(2) Η φυσική ροή με την οποία ζήσατε δεν μου επιτρέπει να το αποτιμήσω –λογικά. (ΕΘΕΓ)

Η εφαρμογή και των υπολοίπων κριτηρίων καταδεικνύει σαφέστατα τον περιφερειακό ρόλο των υπό εξέταση στοιχείων σε σχέση πάντα με τα ενσωματωμένα πολλές φορές ομώνυμά τους. Είναι δυνατή εν πρώτοις η παρατακτική σύνδεση ενός ενσωματωμένου με ένα άλλο επίρρημα του τρόπου, γεγονός που αποδεικνύει τη λειτουργική τους συνάφεια (πρβλ. 3α και 3β):

(3α) *Λογικά και εμπεριστατωμένα, ο δικηγόρος θα τους εξηγήσει όλες τις νομικές παραμέτρους του ζητήματος.

(3β) Ο δικηγόρος θα τους εξηγήσει λογικά και εμπεριστατωμένα όλες τις νομικές παραμέτρους του ζητήματος.

Ανάλογα αποτελέσματα προκύπτουν και κατά την εφαρμογή του κριτηρίου της παράφρασης (4α και 4β), το οποίο δεν συντελεί μόνον στην αποσαφήνιση αυτής της λειτουργικής διαφοροποίησης αλλά και στον εντοπισμό επιμέρους σημασιολογικών αποχρώσεων:

(4α) Γλωσσολογικά, το παράδειγμα είναι ενδιαφέρον.

(=Από γλωσσολογική άποψη, το παράδειγμα είναι ενδιαφέρον.)

(4β) Επεχείρησε να αποδείξει λογικά την ορθότητα των επιχειρημάτων του.

(=με λογικό τρόπο, βάσει ή δια της λογικής)

³ Τα γλωσσολογικά δεδομένα σε επίπεδο corpus αντλήθηκαν ως επί το πλείστον από τον Εθνικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας (<http://hnc.ilsp.gr>) και το ΣΕΚ (<http://www.sek.edu.gr>, βλ. Γούτσος 2003).

Ορισμένα από τα προτασιακά της κατηγορίας άλλωστε εμφανίζονται συνήθως συνοδεία της απόλυτης (Νάκας 1985: 181) μετοχής *μιλώντας* ή σπανιότερα *κρίνοντας* (5), όπως και στην Αγγλική και τη Γαλλική απαντούν τα *speaking* και *parlant* αντιστοίχως. Η παρουσία των μετοχών πιστοποιεί εδώ με σαφήνεια την παρέμβαση του ομιλητή και δεν αφήνει περιθώριο αμφισημίας:

(5α) Στατιστικά μιλώντας, το νεογέννητο θα ορφανέψει νωρίς. (ΕΘΕΓ)

(5β) Ο Σεφεριάδης, που από τη φύση του είναι μια διασταύρωση ταύρου και πάνθηρα, παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά της Παρθένου, αστρολογικά μιλώντας! (=astrologically speaking! Du point de vue astrologique).⁴

(5γ) Τίθεται αντιμέτωπη στη Βιέννη με την Εθνική Αυστρίας και θεωρητικά μιλώντας αν κερδίσει σε συνδυασμό με ήττα του Ισραήλ στην Ισπανία την προηγούμενη νύχτα, θα δώσει αγώνα μαπαράζ για πρόκριση στην τελικά φάση [...]. (ΣΕΚ)

Η προτασιακή διάσταση της λειτουργίας των επιρρημάτων πλαισίου αποδεικνύεται και από την αδυναμία τους να συνυπάρξουν με την προστακτική (πρβλ. 6α και 6β), γιατί παραπέμπουν εν γένει σε μια κατάσταση και όχι σε μια πράξη που πρόκειται να πραγματοποιηθεί (Guimier 1996: 146):

(6α) *Λογικά, απάντησέ μου.

(6.1/2) Απάντησέ μου λογικά!

Επίσης, επειδή δεν θα ήταν λογικό ο ομιλητής να περιορίζει την ισχύ του εκφωνήματός του εξειδικεύοντάς το και ταυτοχρόνως να αρνείται την αποδέσμευσή του, τέτοια στοιχεία δεν προσδιορίζονται απευθείας από κάποιο αρνητικό μόριο (*όχι /μη λογικά). Η συνύπαρξη περισσότερων του ενός λειτουργικά ισοδύναμων επιρρημάτων στο ίδιο εκφώνημα είναι ωστόσο εφικτή σε γενικές γραμμές (Molinier & Levrier 2000: 336), καθώς συμβάλλει στην περαιτέρω εξειδίκευση του μηνύματος:

(7α) Η προσέγγιση του Ν. Σβορώνου στηρίζεται στην ιστορική προοπτική και αναδεικνύει τα ελατήρια που επιτρέπουν τη διαμόρφωση μιας εθνότητας και τα οποία προηγούνται, λογικά και χρονολογικά, κάθε εθνικού αυτοπροσδιορισμού και «εθνογένεσης». (ΕΘΕΓ)

(7β) Η Τουρκία είναι πάντα εδώ. Πολιτικά, διπλωματικά, στρατιωτικά. (ΣΕΚ)

(7γ) Δεν έχει καν αναλυθεί ακόμη το τι ακριβώς θα σήμαινε για τη χώρα μας πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά η ένταξη της προβληματικής γείτονος Τουρκίας στην Ε.Ε., την οποία τα δύο μεγάλα κόμματα σταθερά εκτιμούν ως εξέλιξη απολύτως θετική για τα εθνικά συμφέροντα της χώρας μας. (ΣΕΚ)

Κομβική είναι και η εξέταση του *στόχου της άρνησης* (scope of negation), η οποία δεν φαίνεται γενικά να ασκεί ιδιαίτερη επίδραση στο προτασιακό εν αντιθέσει πάντα με το σύνηθες ενσωματωμένο επίρρημα του τρόπου:

(8α) Η θέση αυτή δεν επαληθεύεται επιστημονικά.

(8β) Επιστημονικά, η θεωρία αυτή δεν θεωρήθηκε καινοτόμος και γρήγορα εγκαταλείφθηκε.

⁴ Το απόσπασμα απαντά στο έργο του Henry Miller *The Colossus of Maroussi* (Μίλλερ 1974). Ωστόσο, όπως ορθά επισημαίνει ο Νάκας (2001: 158, 371), η κατά λέξη εν προκειμένω απόδοση του *astrologically speaking* στη Νέα Ελληνική δεν είναι εξ ίσου ικανοποιητική με την πρόταση του Γάλλου μεταφραστή που υιοθετεί κατά αναλογία το *du point de vue astrologique*.

Ωστόσο, η κατάσταση είναι πιο σύνθετη προκειμένου για τα κατεξοχήν επιρρήματα της αναφοράς. Σε κάποιες περιπτώσεις, η θέση του επιρρήματος δεν φαίνεται να επηρεάζει κατ' ουσίαν τη γενικότερη σημασία της πρότασης: στο (9) το α εξακολουθεί να μην ισούται με το β και δεν θα μπορούσε να συμβαίνει διαφορετικά βάσει καμιάς συλλογιστικής (Οικονομάκου 2010: 219):

- (9α) Λογικά, το α δεν ισούται με το β σε αυτήν την περίπτωση.
 (9β) Το α δεν ισούται λογικά με το β σε αυτήν την περίπτωση.

Εντούτοις, η μετακίνηση του προτασιακού έχει ως αποτέλεσμα να έλκεται ενίοτε και αυτό σε ένα βαθμό στο πεδίο της, όπως σωστά διαπιστώνει και ο Nøjgaard (1993: 275). Στο (10), το επιχείρημα μπορεί να ευσταθεί κάλλιστα από κάποια άλλη άποψη ανεξαρτήτως της θέσεως του επιρρήματος.

- (10α) Νομικά, το επιχείρημά σου δεν ευσταθεί.
 (10β) Το επιχείρημά σου δεν ευσταθεί νομικά.

Η διάκριση των επιρρηματικών της κατηγορίας αυτής σε *αντιθετικά* και *μη αντιθετικά* φαίνεται να αίρει ωστόσο αυτό το εμπόδιο, καθώς η πρόταξη ενός μη αντιθετικού αυτόματα το τοποθετεί εκτός της εμβέλειας της άρνησης (11γ). Θυμίζουμε πως στην περίπτωση των αντιθετικών (Molinier 1984: 65) πραγματώνεται εμφανώς η αντιπαράθεση ενός ορισμένου εννοιολογικού πεδίου με άλλα (11α), γεγονός που καθιστά υποχρεωτική την παρουσία του επιρρήματος, σε αντίθεση με τα μη αντιθετικά, που απλώς στοχεύουν στον προσδιορισμό του τομέα αναφοράς (11β):

- (11α) Νομικά, δεν είναι αποδεκτό. Είναι ωστόσο ηθικά αποδεκτό.
 (11β) Γεωγραφικά, η Ελλάδα συνορεύει με την Αλβανία.
 (11γ) Γεωγραφικά, η Ελλάδα δεν συνορεύει με την Αλβανία.

Η εξέταση ωστόσο 141 επιρρημάτων της κατηγορίας αυτής με τη μέθοδο της αποδελτίωσης και βάσει ενός σχετικά ικανοποιητικού σώματος δεδομένων (Οικονομάκου 2010: 222-223) κατέδειξε πως, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η χρησιμοποίησή τους εμπλέκει ή υπονοεί σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό και ένα άλλο προς αντιπαράθεση εννοιολογικό πεδίο, καθώς είναι λογικό να επιδιώκεται πρωτίστως –εμμέσως ή άμεσα– ο σαφής προσδιορισμός του πλαισίου δια της κατάτμησης της γνώσης (12):

- (12α) Η Θράκη γεωγραφικά είναι εδώ, πληθυσμιακά όμως βρίσκεται σε ολόκληρο τον πλανήτη, σε όλες τις ηπείρους. (ΣΕΚ)
 (12β) Άλλο παράδειγμα, πιο κοντά μας (τουλάχιστον γεωγραφικά): Η Τουρκία όπου στις πρόσφατες εκλογές είδαμε την αναγκαστική αποστρατεία ολόκληρης της πολιτικής τάξης των τελευταίων δεκαετιών. (ΣΕΚ)

Σε συντακτικό επίπεδο, η λειτουργία αυτών των στοιχείων ως προσδιοριζόντων παρουσιάζει σχετική κανονικότητα καθώς, πέρα από τον προσδιορισμό του ρηματικού πυρήνα και σπανίως άλλων επιρρημάτων, τα επιρρήματα πλαισίου επωμίζονται κατά βάση και τον προσδιορισμό επιθέτων ή μετοχών σε ανάλογη λειτουργία, διότι και σε αυτή την περίπτωση κάτι ενδέχεται να κρίνεται ως αποδεκτό και δυνατό κατά τις αρχές ή τα αξιώματα μιας ορισμένης θεωρίας, επιστήμης ή κλάδου (13):

- (13α) Σ' αυτές τις περιπτώσεις κάνοντας επιλογή του φύλου αποφεύγεις το να γεννηθεί ένα παιδί προσβεβλημένο από ένα νόσημα, που είναι ηθικώς αποδεκτό». (ΕΘΕΓ)
 (13β) Με το σκεπτικό αυτό, θα έπρεπε να θεωρούνται κοινωνικά επικίνδυνα ή τουλάχιστον ύποπτα, όλα τα καθολικά ή ορθόδοξα μοναστήρια, ιδρύματα κτλ.

Βεβαίως, κάθε επίρρημα αυτού του συνόλου δεν επιτελεί αυτομάτως και όλες τις προαναφερθείσες λειτουργίες: ορισμένα δεν μπορούν, για παράδειγμα, να τοποθετηθούν σε αρχικές θέσεις εμπιπτοντας έτσι στην κατηγορία των ενσωματωμένων επιρρημάτων, παρότι μπορούν, ως δηλωτικά πλαισίου, να προσδιορίζουν ρήματα ή επίθετα (14):

- (14α) *Αντιληπτικά, αυτοί οι μαθητές διαφέρουν.
 (14β) Αυτοί οι μαθητές διαφέρουν αντιληπτικά (=ως προς την αντίληψη).
 (14γ) Δεν επικοινωνούμε πνευματικά. Είναι πνευματικά κατώτερος.

3. Προβλήματα ενσωμάτωσης

Η εξέταση της λειτουργίας αυτών των στοιχείων βάσει ενός σώματος δεδομένων εγείρει το ζήτημα του βαθμού ενσωμάτωσής τους στην πρόταση. Ειδικότερα, ενώ τα επιρρήματα πλαισίου διακρίνονται λειτουργικά με σαφήνεια από αυτά του τρόπου, αμφισβητείται σε ορισμένα περιβάλλοντα η προτασιακή τους διάσταση. Το ζήτημα αυτό τίθεται, βέβαια, και για άλλες υποκατηγορίες προτασιακών, καθώς δεν είναι πάντοτε εύκολο να αποφευχθεί η αναγνώριση ενδιάμεσων λειτουργικά κατηγοριών (Blumenthal 1990: 44). Με τη βοήθεια όμως αξιόπιστων λειτουργικών κριτηρίων που επιτρέπουν κατά κύριο λόγο το σαφέστερο εντοπισμό της συντακτικής και σημασιολογικής αναφοράς ενός στοιχείου, είμαστε σε θέση να εντοπίσουμε σε έναν βαθμό αν αυτό αποτελεί δείγμα παρέμβασης του ομιλητή στην πρόταση.

Κομβικό σημείο αποτελεί, όπως για όλα τα προτασιακά, εκτός από την αρχική θέση που καταλαμβάνει το επίρρημα, και η στίξη στο γραπτό λόγο: με βάση τα δεδομένα που διαθέτουμε, ο πομπός επιλέγει συνήθως να ξεχωρίσει το σχόλιό του το οποίο και απομονώνει με κάποιον διακριτό τρόπο ως τονική ενότητα (15), ή ενίοτε, όπως είδαμε, σχολιάζοντάς το περαιτέρω (16):

- (15α) Ωστόσο, οι κυριότερες ανησυχίες της Ουάσιγκτον επικεντρώνονται όχι στο διαλυμένο και πενόμενο κράτος του Ισημερινού, αλλά στην πολύ σημαντικότερη, οικονομικά και συμβολικά, Βενεζουέλα. (ΕΘΕΓ)
 (15β) Η αποκοπή των καταλήξεων ωστόσο δεν αποτελεί γλωσσολογική διεργασία για την ανάκτηση πληροφοριών, αλλά σκοπός μας είναι να πλησιάσουμε όσο είναι δυνατόν την αποκοπή της ορθής (γλωσσολογικά) κατάληξης με σκοπό να βελτιωθεί η απόκριση (recall) του συστήματος ανάκτησης, καθώς επίσης να ελαττωθεί ο χώρος που απαιτείται για την αποθήκευση των ανεστραμμένων αρχείων. (ΕΘΕΓ)
 (15γ) Η ειρωνεία της τύχης είναι ότι μέχρι τώρα, αν κάποιος απειλούσαν τη ζωή του Αριέλ Σαρόν θα ήταν, λογικά, οι Παλαιστίνιοι, οι οποίοι τον θεωρούν εγκληματία πολέμου για το ρόλο του στις σφαγές εκατοντάδων ομοεθνών στους προσφυγικούς καταυλισμούς της Σάμπρα και της Σατίλα του Λιβάνου, το 1982. (ΕΘΕΓ)
 (15δ) Η κυβέρνηση Σημίτη αποδοκιμάστηκε, εκλογικά, ύστερα από μια σφοδρή κοινωνική σύγκρουση με τα ιστορικά κοινωνικά της ερείσματα (ασφαλιστικό), μια ακόμη σφοδρότερη ιδεολογική σύγκρουση με την Εκκλησία και την αιφνιδιαστική οικονομική καταστροφή ευρύτατων κοινωνικών στρωμάτων (χρηματιστήριο). (ΕΘΕΓ)
 (16) Έπειτα, οι επιστημονικές μελέτες δεν λογαριάζουν τις βιωματικές καταθέσεις των λογοτεχνών, που όμως, εργαστηριακά ας πούμε, θα τους ήταν πολύ χρήσιμες. (ΣΕΚ).

Η εγγύτητα ωστόσο του επιρρηματος σε κάποιον άλλον όρο ή η απουσία στίξης οδηγεί σε μεγαλύτερη ή μικρότερη ενσωμάτωσή του στη δομή της φράσης και, κατά συνέπεια, σε μια

ενδοφραστική ερμηνεία της λειτουργίας του (Guimier 1996: 406). Παρόλο που οι λειτουργίες που επιτελούνται όταν το επίρρημα εμφανίζεται σε ακραίες θέσεις είναι εν πολλοίς ξεκάθαρες, η τοποθέτησή του στο μέσο του εκφωνήματος, με τη μορφή ενδεχομένως παρενθετικού σχολίου, μπορεί να συντελέσει στον περιορισμό της εστίας του επιρρηματικού στοιχείου, το οποίο μοιάζει περισσότερο πλέον να αναφέρεται στο ρηματικό πυρήνα. Η μεσαία θέση, άλλωστε, προσδίδει στα επιρρήματα έναν πιο υποτακτικό ρόλο και, αν και εκ πρώτης όψεως μοιάζει τυχαία και επουσιώδης σε σχέση με το βασικό σημασιολογικό περιεχόμενο του μηνύματος, μπορεί και αυτή να είναι δηλωτική των προθέσεων του ομιλητή. Ίσως πρόκειται για μια προσεκτική, για παράδειγμα, από μέρους του ομιλητή τακτική, η οποία στοχεύει στην έμμεση προβολή και αξιολόγηση των λεγομένων του (Hoye 1997: 214).

Συνεπώς, όπως και στην περίπτωση των υπολοίπων επιρρηματικών, η ανάλυση του ρόλου του περικειμένου και της προθετικότητας του πομπού, αναλόγως βεβαίως και του κειμενικού είδους και σε συνδυασμό πάντα με την πιο ενδεδειγμένη εξέταση του βαθμού ενσωμάτωσης στην πρόταση, μπορεί να καταδείξει κατά πόσο ένα δεδομένο επιρρηματικό πλαίσιο επιτελεί τελικά κάποια από τις προαναφερθείσες λειτουργίες.

Βιβλιογραφία

- Blumenthal, P. 1990. Classement des adverbess. Pas de Couleur, rien que la nuance? *Langue française* 88, 41-50.
- Charolles, M. 2003. De la topicalité des adverbiaux détachés en tête de phrase. *Travaux de Linguistique* 47 (2), 11-49.
- Charolles, M. 1997. L'encadrement du discours: Univers, champs, domaines et espaces. *Cahiers de recherche linguistique* 6, 1-73.
- Charolles, M. & Pery-Woodley, M.-P. (eds.). 2005. *Les adverbess cadratifs*. Langue Française.
- Γούτσος, Δ. 2003. Σώμα Ελληνικών Κειμένων: Σχεδιασμός και υλοποίηση. *Πρακτικά του 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003*. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/gr.htm>.
- Γούτσος, Δ. 2009. Μόρια, δείκτες λόγου και κειμενικά επιρρήματα: Η οριοθέτηση των γλωσσικών κατηγοριών με τη χρήση ΗΣΚ. *Πρακτικά 8ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 754-768*. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.linguist-uoι.gr/cd_web/case2.html.
- Goffic, L. P. 1993. *Langue française: Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette Supérieur.
- Greenbaum, S. 1969. *Studies in English Adverbial Use*. London: Longman.
- Guimier, C. 2009. Les adverbess de domaine en –wise : Des marqueurs du Net speak ? *Revue LISA /LISA e-journal* 7 (3), 395- 410.
- Guimier, C. 1996. *Les adverbess du français: Le cas des adverbess en –ment*. Paris: Ophrys.
- Hoye, L. 1997. *Adverbess and Modality in English*. London/New York: Longman.
- Jacobs, J. 2001. The dimensions of Topic-Comment. *Linguistics* 39, 641-681.
- Κλαίρης, Χ. & Μπαμπινιώτης, Γ. (σε συνεργασία με τους Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού & Σ. Σκοπετέα) 2001. *Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Δομολειτουργική-Επικοινωνιακή. III. Τα επιρρηματικά της Νέας Ελληνικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μίλλερ, Χ. 1974. *Ο Κολοσσός του Μαρουσιού*. (Μετ.: Α. Καραντώνης). Αθήνα: Πλειάς.
- Molinier, C. 1984. Remarques sur les adverbess de point de vue. *Cahiers de Grammaire* 7, 55-75.
- Molinier, C. & Levrier, F. 2000. *Grammaire des adverbess. Description des formes en –ment*. Genève/Paris: Droz.
- Νάκας, Θ. 2001. *Γλωσσοφιλολογικά Α'. Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Νάκας, Θ. 1986. Τα επιρρηματικά της Νέας Ελληνικής. Προβλήματα Υποκατηγοριοποίησης. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Νάκας, Θ. 1985. *Μετοχικά. Λεξικογραφικόν Δελτίον*. Τόμος Δέκατος Πέμπτος. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, 159-197.
- Nøjgaard, M. 1993. *Les adverbess français. Essai de description fonctionnelle*. Copenhagen: Munksgaard.

- Οικονομάκου, Μ. 2010. Η δήλωση της έννοιας του τρόπου στα Νέα Ελληνικά. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Quirk, R, Greenbaum, S., Leech, G. & Svartvik, J. 1991⁹. *A Grammar of Contemporary English*. London: Longman.